

Täysistunto

Keskiviikko 2.6.2021 klo 14.00—19.30

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 253/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 8/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 8/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kontula, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että mikäli on syytä epäillä työntekijän joutuneen hyväksikäytetyksi, hänelle voidaan myöntää oikeus työntekoon tai yrittäjyyteen ilman alarajoitusta tai muita rajoituksia. Vilellisesti toimivalle työnantajalle ei anneta lupaa rekrytoida saatavuusharkinnan alaisia ulkomaalaisia työntekijöitä. Tavoitteena esityksellä on ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisy.

Valiokunta puoltaa hallituksen esitystä seuraavin huomioin:

Ensinnäkin, koska hyväksikäytön tiedetään usein jäävän piiloon, näyttökynnys on syytä pitää matalana.

Toiseksi, työnantajalle ehdotettua rekrytointikieltoa tulisi laajentaa kaikkiin työntekoon oikeuttaviin oleskelulupiin.

Kolmanneksi, muutosten toimeenpanoon on varattava riittävät resurssit, ja niistä on tiedotettava huolellisesti tietysti näille kohteena oleville ulkomaalaisille työntekijöille, työnantajille ja toimeksiantajille mutta myös viranomaisten välillä.

Lisäksi valiokunta esittää eräitä teknisiä tarkistuksia.

Arvoisa puhemies! Mietintöön sisältyy myös vastalause.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Satonen.

17.08 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja jo asian pitkälti esittelikin.

On ihan välttämätöntä, että Suomeen jatkossakin tulee työperäistä maahanmuuttoa, ja sen määrä tulee varmasti myös kasvamaan. En näe muuta keinoa täyttää niitä tiettyjä tehtäviä, joihin ei tahdo väkeä muuten riittävästi löytää.

Mutta samanaikaisesti on tietysti vakavaa se, että kaikilta osin järjestelmä ei ole toiminut. Sen takia on perusteita sille, että parannetaan niiden ihmisten asemaa, jotka ovat jou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

tuneet hyväksikäytön uhreiksi tai ainakin ovat vaarassa joutua. Ja se on ihan olennainen muutos, että on mahdollisuus hakea Suomesta töitä toiselta työnantajalta tai toiselta toimialalta. Sen takia tämä ehdotus on tarkoituksenmukainen.

Arvoisa puhemies! Kaikkein parasta mielestäni ja kokoomuksen näkökulman mukaan olisi se, että Suomessa otettaisiin käyttöön tällainen hyvä työnantaja -sertifikaatti, joka tarkoittaa sitä, että niillä työnantajilla, joilla kaikki työehdot ovat todistettavasti kunnossa ja jotka niistä myös raportoivat ja suostuvat siihen, että asioita tarkasti selvitetään, olisi mahdollisuus rekrytoida sitten niin sanotusti ohi jonon työntekijöitä silloin, kun heitä tulee kolmansista maista. Se olisi mielestäni erinomainen tapa ratkaista tämä asia, koska on tietysti itsestään selvää, että suomalaisessa työelämässä pitää noudattaa suomalaisia työehtoja. Se on tärkeää sen takia, että kilpailutilanne on tasapuolinen yritysten välillä ja myöskin työntekijöiden välillä. Sen takia näihin väärinkäytöksiin pitää pystyä puuttumaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkynen.

17.10 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut mietintönsä hallituksen esitykseen ulkomaalaislain muuttamiseksi. Tavoitteenahan on ehkäistä ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä ja edistää työperäisen hyväksikäytön ilmi tulemistä.

Perussuomalaisen valiokuntaryhmä pitää mainittuja tavoitteita kannattavina mutta katsoo, että esityksen näyttökynnys väärinkäytöksen tapahtumisesta on asetettu kohtuuttoman matalalle. Esityksen mukaan työntekijän kirjallista selvitystä tai suullista kuulemistä tulee pitää riittävänä perusteena työnantajan moitittavan menettelyn takia myönnettävälle työntekijän oleskeluluvan jatkolle. Lisäksi epäselvissä tilanteissa jatko-oleskelulupa tulisi aina myöntää sitä hakevalle.

Esitys johtaa toteutuessaan helposti tilanteeseen, jossa ulkomaalaisen työntekijän kannattaa joko tarkoituksella hakeutua huonojen työehtojen pariin tai ainakin perättömästi esittää, että häntä olisi hyväksikäytetty. Mahdollista on myös, että työnantaja laiminlyömällä velvoitteensa aktiivisesti auttaisi ulkomaista työntekijäänsä jäämään maahan. Jatkolupaa myönnettäessä ei selvitettäisi työvoiman saatavuutta kyseiseen tehtävään. Myös työnteko-oikeuden laajentaminen olisi hallituksen esityksen perusteella mahdollista ilman saatavuusharkintaa.

Hallituksen esityksen mukaan oleskeluluvan jatkon myöntäminen ei edellyttäisi sitäkään, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu. Huomattava on, että lakiehdotus mahdollistaa lisäksi jatkoluvan hakijan perheenjäsenen maassa oleskelun jatkumisen ja tarvittaessa myös uuden perheenyhdistämisen.

Tällaisten lakimuutosten seurauksena tulee olemaan sosiaalietuusmenojen kasvaminen ja maamme huoltosuhteen heikentyminen, sillä matalapalkka-aloilla työskentelevät ulkomaalaiset ja heidän perheenjäsenensä käyttävät usein julkisia palveluita enemmän ja saavat tulonsiirtoja enemmän kuin maksavat veroja.

Arvoisa herra puhemies! Koska ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä esiintyy aina sitä enemmän, mitä enemmän ulkomaista halpatyövoimaa on tarjolla, on halpatyövoiman maahanmuuton lopettaminen ainoa todellisuudessa toimiva keino torjua näiden henkilöiden hyväksikäyttöä. Perussuomalaiset ovatkin esittäneet vähimmäisansiorajan asettamista työn perässä Suomeen pyrkiville. Sen sijaan, että hallitus palkitsee ulkomaalaisia työntekijöitä hyväksikäytetyksi joutumisesta, tulisi sen puuttua hyväksikäyttöilmion taustalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

olevaan rakenteelliseen ongelmaan eli halvan ulkomaisen työvoiman jatkuvaan maahantu-
loon.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön eh-
käisemiseksi johtaa helposti tilanteeseen, jossa ulkomaalaisen työntekijän kannattaa joko
tarkoituksella hakeutua huonojen työehtojen pariin tai ainakin perättömästi esittää, että
häntä olisi hyväksikäytetty. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Mykkänen.

17.14 **Kai Mykkänen kok:** Arvoisa puhemies! Tässä ollaan itse asiassa aika tärkeän asian
äärellä. Varmasti hyvin monia suomalaisia ovat kohahduttaneet ne aika ajoitin esiintyvät ot-
sikat, että milloin nepalilaisravintolassa, milloin muussa työpaikassa todetaan selvästi hy-
väksikäytettyä työvoimaa, yleensä liittyen selvään alipalkkaukseen ja jopa ihan hyvinkin
törkeään riistoon sitten aina siihen asti, ettei palkkaa ole maksettu ollenkaan.

On hyvä asia, että tähän pyritään puuttumaan. Siinä mielessä hallituksen esitys on ter-
vetullut. Täytyy kuitenkin sanoa, että hieman ehkä ihmettelen, että tässä kokonaisuudessa
puututaan minusta nyt asioihin, jotka eivät ole itse asiassa kaikista tärkeimpiä näiden itse
kysymysten, jotka sanoin, hoitamiseksi. Ainakin silloin 2018—19, kun itse sisäministeri-
nä tätä asiaa jouduin hoitamaan yhdessä silloisen työministerin kanssa, aika selvä viesti oli
aluehallintovirastojen tarkastajilta ja poliisilta, että se pääongelma on se, että nämä työntekijät
itse, riippumatta jopa tämältyypisistä muutoksista, jotka nyt ovat käsillä, eivät ole
kykeneviä tai halukkaita. Heidän esteensä puuttua tähän tilanteeseen voi juontua ihan sieltä
kotimaassa olevista suhteista työnantajaan eikä pelkästään siitä, onko täällä nyt oleske-
lulupatilanne mikä. Keskeiseksi keinoksi nostettiin silloin se, että pitäisi luoda mahdolli-
suus aluehallintoviraston tarkastajille määrätä suoraan hallintoseuraamuksia työnantajille
tilanteissa, joissa viranomaiselle on selvää, että tässä toimitaan törkeällä tavalla väärin, ja
tälle tulisi luoda lainsäädäntöperusta, eli aluehallintoviraston tarkastajalla olisi oikeus an-
taa suoraan hallintoseuraamuksia yrittäjille.

Alipalkkauksen kriminalisointi on tietysti laaja ja vaikea kysymys suomalaiseen työeh-
tosopimusjärjestelmään suhteutettuna, mutta kyllä minusta on selvä akilleenkantapäähän suo-
malaisessa työmarkkinajärjestelmässä se, että kun meillä ei ole lakisääteistä minimipalk-
kaa vaan TESeihin sidotut yleissitovuudet, niin itse asiassa sitten tällaisissa tilanteissa ei
pystytä puuttumaan viranomaisten toimesta. Sen takia olisi järkevää, että selvästä alipalk-
kauksesta olisi mahdollisuus nostaa yleinen syyte, siis niin, että uhri ei joudu itse nosta-
maan syytettä, koska hän voi pelätä kostotoimia, vaan viranomainen puuttuu siihen tällai-
sessa tilanteessa, että se on kaikille selvää.

Näitä toivottavasti hallitus voisi jatkotyössä ottaa onkeensa.

Sitten mitä tulee itse tähän hallituksen esitykseen, niin minusta on hyvä esitys, että tätä
saatavuusharkintaa tältä osin raotetaan, eli jos on tällainen hyväksikäytön uhri, niin pystyy
hakeutumaan toiselle työnantajalle. On selvää, että se on ollut yksi este uhrien uskalluksel-
le puuttua omaan tilanteeseensa, että he ovat vankina siinä tietyssä työpaikassa, kun saata-
vuusharkinta voi estää aika kapeastikin muiden töiden hakemisen paikkakunnalla. Sanoi-
sin myös, että nämä tilanteet kuvaavat myöskin saatavuusharkinnan ontoutta: vaikka on
haettu laillinen työlupa saatavuusharkinnan kauttakkin sellaisella alalla, jolla saatavuushar-
kintamenettely on olemassa, niin näitä hyväksikäyttötapauksia jatkuvasti tulee esiin. Sii-
nähen tsekataan papereita, eli että onko työehtosopimuksen mukainen palkka ja ovatko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

työnantajan taustat paperilla kunnossa, mutta ei se kerro siitä, maksetaanko sitä työsopimuksen mukaista palkkaa koskaan oikeasti sellaiselle tilille, johon työntekijällä on ainoa käyttöoikeus.

Olisin varovainen tässä, että samalla perusteella tälle hyväksikäytetylle tulisi oikeus saada uusi määräaikainen oleskelulupa uuden työn hakemista tai yrittämistä varten, jos hän on ikään kuin tällaisessa työsuhteessa ja se joudutaan sitten päättämään tai hän joutuu sen päättämään, koska tässä toki on olemassa se riski, mihin perussuomalaiset ovat vastalauseessaan viitanneet, että voi tulla niinkin epätoivoisia tilanteita, että tietoisesti tullaan hyväksikäytettyyn työsuhteeseen, jotta voidaan sitten saada oleskelulupa muulla perusteella työnhakua tai yrittämistä varten, vaikka käytännössä työllistymistä Suomeen ei todennäköisesti tapahdu. Minusta sen aina pitäisi perustua siihen työhön ja työn pitää olla olemassa, jotta voidaan sitten oleskelulupa myöntää.

Siitä, että puututaan työnantajan mahdollisuuksiin rekrytoida oleskeluluvan saava työntekijä, jos on syytä olettaa, että työnantaja syyllistyy tällaisiin: Tässä joudutaan tekemään myös aika paljon oletuksia siitä työnantajasta, mutta hyvä, jos se pystytään oikeasuhteisesti määrittämään, niin että voidaan erottaa ikään kuin jyviä akanoista. Ja niin kuin täällä edustaja Satonen sanoi, tämä akkreditointimenettely tietysti olisi hyvä tapa, jolla vielä vahvemmin erotettaisiin oikein toimivat työnantajat — ja he saisivat nopeasti työvoimaa — ja sitten nämä muut. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Kontula.

17.20 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Olen seurannut tätä ulkomaalaisen työvoiman asemaa ja säätely-ympäristöä jo kauan ennen kansanedustajaksi tuloani tutkijan ominaisuudessa ja olen iloinen tästä esityksestä sen takia, että minusta se on mainio esimerkki kauan odotetusta paradigman muuttumisesta ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön vastaisessa työssä. Vaikka askel on kovin pikkuruinen, niin se askel kuitenkin kertoo siitä, että ollaan menossa oikeaan suuntaan.

Mikä tässä on keskeistä? Keskeistä on ymmärrys siitä, että ilman työntekijöiden itsensä emansipoimista mikään valvonta ja kontrolli, mikään rajojen sulkeminen, mikään työsuojeluvaltuutettujen lisääminen, ei tule riittämään, koska ainoa keino saada tehokkaasti tietoa siitä hyväksikäytösuhteesta, mahdollisesti ihmiskauppatilanteesta, on se, että jompikumpi osapuoli siitä puhuu. Niin kauan kuin työntekijällä ei ole intressiä puhua häneen kohdistuvasta hyväksikäytöstä, ei ole mitään materiaalia tai dataa, jonka perusteella asiaan voisi viranomaisten keinoin tarttua.

Ulkomaalainen työntekijä toimii samalla logiikalla kuin kotimainenkin työntekijä. Hän pyrkii valitsemaan parhaan niistä vaihtoehtoista, joita hänelle on tarjolla. Valitettavasti meidän yhteiskunnassa aika monta kertaa se vaihtoehto, jonka Suomi pystyy tarjoamaan ulkomaalaiselle työntekijälle, on huonompi kuin minkä hyväksikäyttävä työntekijä, jopa ihmiskauppias pystyy tarjoamaan tälle henkilölle, ja sen takia viranomaisten on vaikea päästä kiinni tähän. Viranomaisia autetaan näiden ongelmien ratkaisussa, jos se avaa hyväksikäyttöä valoisamman näkymän.

Ensimmäinen askel tässä oli aikanaan, kun muutettiin saatavuusharkinnan piirissä työntekijäkohtaiset oleskeluluvat alakohtaisiksi muutama vuosi sitten, ja nyt ollaan siis otettu muitakin pieniä askelia. Matka on kuitenkin vielä pitkä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

Minä itse olen aika skeptinen tämän esityksen tehokkuuden suhteen sen takia, että tässä luodaan niin monimutkainen systeemi, että henkilökohtaisesti en usko kovin monen ulkomaalaisen hyväksikäyttötilanteeseen päätyneen työntekijän saavan riittävää informaatiota, niin että voisi tätä mekanismia käyttää oma-aloitteisesti hyväkseen. Lisäksi tästä edelleen puuttuu ymmärrys siitä, että graaveimmat tapaukset, mitä meiltä löytyy työmarkkinoilta, eivät synny missään tyhjiössä vaan ne syntyvät sellaisessa maastossa, jossa ylipäätään [Puhemies koputtaa] vähän lipsutaan perusoikeuksista, ja tähän pitäisi keskittyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

17.23 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustaja Mykkäselle, että kun näistä maahanmuuton ja halpatyövoiman ongelmista puhutaan, niin kuunnellaan sitä ajatusta, mitä siellä oikeasti voi pahimmillaan tapahtua. Ehkä tämän nykyisen hallituksen ideologiassa näkyy mielestäni hyvin se suhtautuminen meidän terminologiassamme haitallisen maahanmuuton lisäämiseen eli siihen, joka on julkiselle taloudelle raskasta ja myös aiheuttaa kulttuurisia yhteentörmäyksiä, jotka ovat meillä myös hyvin vieraita. Tiedämme sieltä sellaisia tapoja, mitkä eivät ole meidän yhteiskuntajärjestyksemme mukaisia.

Tässä esityksessä, minkä perussuomalaiset ovat tehneet, on minusta erittäin hyvin ja järkevästi ajateltu niin, että näissä muutosesityksissä on lähdetty siitä, että tässä ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää harkinnan mukaan. Nythän tästä ollaan tekemässä automaatio. [Anna Kontula: Ei pidä paikkaansa!] Ja sitten käsitykseni mukaan tässä todetaan se, että jos henkilö vain ilmeisesti itse ilmoittaa, että on perusteltu aihe epäillä, niin tästä saa sitten keinon jäädä Suomeen. [Anna Kontula: Ei pidä paikkaansa!] Tämä ei tietenkään missään tapauksessa saisi olla toivottavaa.

Tämä hallituksen ideologia näkyy myös suhtautumisessa laittomasti maassa oleviin, joka minusta kyllä rapauttaa ihmisten moraalialia. Se on eräänlainen moraalikatoasia. Meistä jokainen joutuu noudattamaan tuomioistuimen lainvoimaista päätöstä, ja näin meille on lapsesta asti opetettu, mutta me murennamme sitä sillä, että on tiettyjä ryhmiä, jotka hallituksen mielestä voivat sivuuttaa tuomioistuimen päätökset, ja meillä on niin sanotusti avoin kortti jäädä tänne ja ilmoittaa, että ”en minä sitä päätöstä noudata, minä jään tänne, ja minulla on täällä oikeus sosiaaliturvaan, terveydenhoitoon ja niin edespäin”. Tämä on mielestäni yksi niistä, missä ei käytetä harkintaa vaan lähdetään avaamaan entistä enemmän ongelmille sijaa.

Olen samaa mieltä kuin puheenjohtaja Kontula siitä, että mitkään valvontaresurssit eivät riitä. No, eivät varmaan riitä, kun niitä ongelmia tuodaan koko ajan lisää. Meillä pitäisi olla kymmenkertaiset valvontaresurssit. Minusta tämä ehdotus, mikä perussuomalaisilla on ollut — tähänkin ongelmaan, jonka edustaja Mykkänen myös oivallisesti huomasi — että mikäli ilmenee, että on annettu harhaanjohtavia tietoja työntekijän toimesta, niin väärin perustein myönnetty jatkolupa peruutettaisiin, olisi edes jonkinlainen sanktio sille, että on antanut harhaanjohtavia tietoja, koska nythän ei ole muuta kuin voitettavaa tietyllä tavalla, jos haluaa tämän asian kanssa spekuloida. Ongelma on todellinen, mutta tämä on juuri se, mitä perussuomalaiset ovat ajaneet, eli juurisyyhin pitää puuttua. Eivät mitkään resurssit riitä, jos me emme puutu juurisyyhin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Laiho.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

17.26 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisemiseksi sekä työvoiman hyväksikäytön uhrin oikeusaseman parantamiseksi. Esityksen tavoitteena on myös edistää työperäisen hyväksikäytön ilmi tulemistä.

Ulkomaalaiselle, joka työskentelee oleskeluluvan nojalla, voitaisiin myöntää oikeus työntekoon ilman ammattialan rajoitusta tai muuta rajoitusta tai yritystoimintaa, jos on perusteltua aihetta epäillä, että hänen työnantajansa on merkittäväällä tavalla laiminlyönyt velvollisuuksiaan työnantajana tai muulla tavalla hyväksikäyttänyt häntä. Lisäksi hänellä olisi samalla perusteella oikeus saada uusi määräaikainen oleskelulupa uuden työn hakemista tai yrittämistä varten. Nämä muutokset parantaisivat ulkomaalaisen työntekijän oikeusasemaa.

On kannatettavaa, että näihin väärinkäytöksiin puututaan ja niitä yritetään saada esille mahdollisimman kattavasti. En tiedä, millä tavalla tässä esityksessä on mietitty poliisiin perustettavan ihmiskauppatyöryhmän liittämistä tähän ja millä tavalla nimenomaan näitä väärinkäytöksiä yritetään jatkossa tutkia aktiivisemmin.

Näitten ehdotettujen säännösten tarkoituksena on suojata työperäisen hyväksikäytön uhreja ja samalla edistää hyväksikäytön ilmituloa. Ja jatkoluvan myöntämisellä tai työnteko-oikeuden laajentamisella työnantajan moitittavan menettelyn perusteella parannetaan työntekijän mahdollisuuksia irtautua häntä hyväksikäyttäneestä työnantajasta ilman pelkoa siitä, että hän samalla menettää oleskeluoikeutensa ja joutuu poistumaan maasta. Tämä on kannatettava asia.

Itsekin kyllä kiinnitän sitten huomiota tähän asiaan, mihin perussuomalaiset omassa vastalauseessaan. He ovat kiinnittäneet huomiota hallituksen esityksen perusteluiden kirjaukseen, jonka mukaan työntekijän kirjallista selvitystä tai suullista kuulemistä tulisi pitää riittävänä perusteena työnantajan moitittavan menettelyn takia myönnettävän jatkoluvan myöntämiselle ja jonka mukaan epäselvissä tilanteissa jatkolupa tulisi aina myöntää sitä hakevalle. Kyllähän siinä harkintaa täytyy tehdä ja jonkinlaista selvitystyötä jatkon osalta. Sanottu koskee myös työnantajan moitittavan menettelyn perusteella myönnettävää todistusta työnteko-oikeuden laajentumisesta.

Eli kokonaisuudessaan askel parempaan suuntaan, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja Kontulakin täällä toi esille, että on hyvä asia saada parannettua oleskeluluvalla olevien työntekijöiden asemaa. Mutta samalla toki pitää sitten huomioida ne reunaehdot ja huolehtia myöskin siitä, ettei tätä käytetä hyväksi niin, että tarkoituksellisesti etsitään porsaanreikiä tästä, niin että se voisi johtaa sitten tämän hyväksikäyttöön. Mutta kokonaisuudessaan kannatettava esitys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kauma.

17.30 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Tässä laissahan nyt on kysymys siitä, että oleskeluluvalla työskentelevälle maahanmuuttajalle voidaan myöntää oikeus työntekoon ilman ammattialarajoitusta toisen työnantajan palveluksessa, jos on perusteltua aihetta epäillä, että hänen työnantajansa on laiminlyönyt velvollisuutensa, taikka on syytä epäillä hyväksikäyttöä.

Tämän lain lähtökohdat ovat erittäin hyvät, mutta on myöskin syytä todeta niitä seikkoja, mitkä on tuolla valiokunnan mietinnössä nostettu esiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

Yksi niistä on näyttö epäilystä. Sen täytyy tietenkin olla pitävää, että tähän voidaan mennä, ja aivan kuten edustaja Meri totesi, tietyllä tavalla pitäisi huomioida myöskin sen työnantajan oikeusturvakysymykset tässä. On mahdollista myöskin sellainen, että joittenkin työnantajien maine tavallaan perusteettomasti pilataan, jos tällaista väärinkäyttöä ei olekaan tapahtunut. Tietyllä tavalla myöskin tätä sanktiopuolta olisi syytä miettiä. Toisaalta mietin myöskin tuota edustaja Satosen nostamaa ratkaisumallia, että olisi tällainen työnantajan akkreditointijärjestelmä. Se on kyllä sen arvoinen ehdotus, että sitä kannattaisi varmasti selvittää enemmänkin, millä tavalla se voitaisiin luoda niin, että se olisi riittävän toimiva, joustava ja luotettava järjestelmä.

Lisäksi tuossa mietinnössä on myöskin hiukan kritisoitu tai ainakin todettu se, että tässä luodaan nyt kokonainen uusi menettely työnteko-oikeuden saamiseksi. Se on tavallaan myöskin tietyllä tavalla laajentava esitys, millä tavalla maahanmuuttajan työnteko-oikeutta voi saada uudella tavalla, verrattuna siihen, mikä tilanne on tällä hetkellä.

Ottaisin vielä esille, että noin vuosi sitten tein ministerille kirjallisen kysymyksen sellaisesta asiasta, että maahanmuuttajan itsensä kannalta meidän lakimme on hiukan jälkijätöinen siinä suhteessa, että tällä hetkellä työluvat on rajattu ammattialakohtaisiksi. Kun oleskeluluvan perusteena on se, että sillä työtulolla täytyy pystyä tulemaan toimeen, ja siellä esimerkiksi viime vuoden osalta oli bruttotulominimi 1 236 euroa, niin esimerkiksi tässä koronatilanteessa, missä me olemme olleet, joillakin henkilöillä on ollut vaikeuksia saada näitä tarvittavia tuloja, jotka edellytetään oleskeluluvan perusteena, kasaan pelkästään yhdeltä ammattialalta. Saadakseen lisätuloja on sitten täytynyt hakea toisen ammattialan tuloihin perustuvaa oleskelulupaa, [Puhemies koputtaa] jotta tähän on päästy. Periaatteessa tätä pitäisi laajentaa niin, että maahanmuuttaja, joka haluaa työskennellä, voi tarvittaessa työskennellä vaikka lehdenjakajana, siivoojana ja kerho-ohjaajana samalla työluvalla...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kauma, tulkaa toki jatkamaan täältä pöytästä.

...ja saada sitten ne tulot täyteen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin. — Edustaja Satonen.

17.34 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Tästä on käytetty hyviä puheenvuoroja. Oikeastaan ehkä tietynlainen johtopäätös, jonka omalta osaltani haluaisin tähän sanoa, on se, että tässä asiassa on useita puolia, mutta mielestäni tässä on ehkä nyt hyvä erottaa se, mikä on pääsääntö ja mikä on sivujuonne ja mikä on sivujuonteen sivujuonne.

Lähdetään nyt ensin siitä, että kyllä ainakin oma näkemykseni on se, että suurin osa niistä työperäisistä maahanmuuttajista, jotka Suomessa ovat — omallakin paikkakunnallani heitä on paljon EU-alueen ulkopuolelta — ovat erittäin luotetuilla työnantajilla, jotka työllistävät myös kymmeniä suomalaisia. Osa heistä on oman kotikaupunkini palveluksessa. Heillä on aivan varmasti työehdot kunnossa. Eli väitän, että suurimmalla osalla heistä, jotka tulevat työperäisenä maahanmuuttajana, ovat asiat kunnossa.

Toinen asia on sitten se, että sen lisäksi meillä on tietoja, kuten on viime aikoina tullut esille näitä tapauksia, ja niitä on varmaan ollut koko ajan sellaisia, jotka ovat käyttäneet tätä järjestelmää hyväkseen. Edustaja Mykkänen mainitsi nepalilaiset ruokalot, ja vastaavia esimerkkejä on löytynyt muitakin, kiinalaiset kivimiehet ja niin poispäin. Silloin tietys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

ti, tällaisessakin tilanteessa, uskoisin, että kyse on lähinnä siitä, että nämä henkilöt, jotka ovat tulleet näihin tehtäviin, ovat itse kuvitelleet, että heidän asiansa hoidetaan järkevällä tavalla, mutta sitten on käynytkin ilmi, että niitä ei hoideta. Siihen tilanteeseen tämä pieneltä osalta pyrkii vastaamaan.

Sitten on vielä se sivujuonteen sivujuonne eli se kolmas asia, että joku alun perinkin käyttää tätä järjestelmää väärin, että joku ikään kuin haluaa vain houkutella ihmisiä tänne eikä ole tarkoitukseen maksaa kunnolla, ja joissakin tapauksissa jopa tulija itsekin olisi tyytyväinen — mihin perussuomalaiset viittaa — siihen, että tällä keinolla pääsisi ikään kuin ujuttautumaan tänne sisään, koska jo alun perinkin tietää, ettei tämä työsuhte ole kunnollinen vaan että pääsee vain tänne tulemaan. Varmaan näitäkin on, ja tämä asia pitää huomioida. Sen takia on tärkeää, että tätä seurataan, ja se oli valiokunnankin näkökulma, että tätä asiaa seurataan. Mutta näen nyt kyllä niin, että tämä on aika lailla sivujuonne tässä asiassa eikä pääasia.

Pääasia on nimenomaan se, että me saadaan sitä työvoimaa tänne kunnollisin ehdoin, ja sitä kautta me tarvittaisiin nimenomaan tämä sertifiointijärjestelmä, jolloin se asia olisi hyvin pitkälle hoidettu, ja sitten me tarvitaan lisää valvontaa ja resursseja sinne valvontaan, jotta me saadaan nämä väärinkäytökset hoidettua. Ja niin kuin Mykkänen sanoi, myös alipalkkauksen kriminalisoinnissa, silloin kun on selvästi tapauksesta kysymys, on järkeä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kontula.

17.37 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Käytän puheenvuoron, jossa kommentoin muutamia tässä esille nousseita väitteitä, teemoja ja ajatuksia.

Ensinnäkin tähän perussuomalaisten vastalauseessakin esille nousseeseen ajatukseen siitä, että tätä lakia käytettäisiin hyväksi väärin sillä lailla, että tällä tulnaisiin maahan. No, jos henkilö tulee kolmansista maista, saatavuusharkinnan piirissä olevista maista, joita tämä lakiesitys koskee, ja hän on jo Suomessa, niin minkä ihmeen takia hän käyttäisi tämmöistä hyvin vaikeata ja hasardia välinettä, kun hänen on huomattavasti helpompi hakea turvapaikkaa ja oleskella sen turvapaikkahakemuksen turvin suurin piirtein sen saman ajan kuin minkä turvin hän pystyisi tälläkin oleskelemaan? Minä en näe tällaista riskiä millään lailla relevanttina, paitsi jos sitten sattuu olemaan sillä lailla järjestelmää huonosti tunteva henkilö, että ei osaa käyttää näitä napakampia järjestelmiä. Eli jos joku tällä lailla haluaisi toimia, niin hän voisi toimia niin jo nyt, ja silti me tiedetään, että työluvalla maahan tulleita henkilöitä, jotka olisivat hakeneet turvapaikkaa, ei juurikaan ole. Niitä on todella vähän. Pikemminkin meillä ongelma on se, että meillä on jopa ihmiskaupan uhreja, jotka mieluummin jättävät hakematta apua kuin hakevat sitä sen takia, että se vaihtoehto ei ole riittävän houkutteleva.

No, edustaja Meri esitti, että esityksen jatko-oikeudet sisältävät automaatiota ja että pitäisi olla harkintaa. No esitys sisältää sitä harkintaa. Emme ole tekemässä sellaista esitystä, että joku marssii virkamiehen puheille ja sanoo, että minua on hyväksikäytetty, antakaa oleskelulupa. Kyllä se on viranomaisharkintaan perustuva aina, ja se edellyttää kuitenkin, että siitä huolimatta, vaikka se järjestely perustuisikin työntekijän kertomukseen, sen on oltava todennäköisin syin uskottava.

No, edustaja Mykkänen esitti täällä, että koska esteet usein syntyvät kotimaassa — todellakin monesti syntyvät kotimaassa, en sanoisi ”usein” silloin, kun on kysymys työvoiman hyväksikäytöstä eikä ihmiskaupasta, mutta monesti kylläkin — niin yrittäjiin kohdis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

tuvat hallintoseuraamukset olisivat parempi keino. Olen tästä eri mieltä. Miksi? Sen takia, että hallintoseuraamus edellyttää aina oikeusturvan toteutumista sen yrittäjän suuntaan, ja se on huomattavasti raskaamman todistustaakan takana kuin se, että pyritään vahvistamaan sitä työntekijän itsensä asemaa, jotta hän puhuisi, antaisi edes jotain evidenssiä niille hyväksikäyttöepäilyille. Eli tällaiset hallintoseuraamukset ja muut sanktiot saattavat toimia prosessin myöhäisimmässä vaiheessa, mutta se avain siihen, että ylipäätään päästään yhtään mihinkään käsiksi, on se, että joku puhuu. Ja niin kauan kuin me ei pystytä emancipoimaan työntekijöitä niin, että he samalla lailla kuin suomalaiset työntekijät luottavat järjestelmän riittävästi, heillä on riittävät turvamekanismit, että heidän kannattaa puhua viranomaisille, niin kauan mistään sanktiosysteemeistä ei ole meille yhtään mitään hyötyä.

Mitä tulee alipalkkauksen kriminalisointiin, olen siinä samaa mieltä, että toivottavasti se saadaan pian.

Sitten yleisemmin tiettyihin tässä keskustelussa esitettyihin oletuksiin.

Minun mielestäni on lapsellista olettaa, kun puhe on elävistä ihmisistä, että voidaan saada kaikki hyödyt, puristaa ihmisistä irti antamatta itse mitään, että voidaan lähteä siitä oletuksesta, että olisi jossain joku sellainen järjestelmä, jolla me voidaan tuoda tänne vain superuuttavia ulkomaalaisia työntekijäyksilöitä, jotka antavat ja antavat ja antavat tälle yhteiskunnalle ottamatta mitään. Sellaista maailmaa ei ole olemassa.

Ei ole myöskään olemassa sellaista perussuomalaisten esittämää maailmaa, jossa me voitaisiin jotenkin estää pienempipalkkaisten ihmisten maahantulo jollakin kiellolla taikka menetelmällä ja sitten meillä vain ei olisi ulkomaalaisia, ulkomaalaista työvoimaa alle kolmen tonnin palkoilla täällä töissä. EU-oloissa semmoinen on täysin epärealistista, koska meille pääsee kuitenkin useasta huomattavasti matalamman tulotason maasta koko ajan ilman mitään saatavuusharkintoja tai muita systeemejä ihan kuinka paljon ihmisiä vain sieltä on tulossa, jos vain se reitti on työntekijöiden näkökulmasta houkutteleva. Mutta mitä tulee kolmansiin maihin, niin tällaisen ratkaisun yrittäminen itsessään kasvattaisi merkittävästi pimeää työtä kaikkine lieveilmiöineen ja johtaisi niin vahvasti ojasta allikkoon, että kenenkään kumisaappaat eivät riittäisi hörppäämättä vettä.

On selvää, että aina kun luodaan joku systeemi, niin joku käyttää järjestelmää hyväksi, ihan aina, mutta minusta on hyvin epäilyttävää, että tälle seikalle annetaan painoa ihmisten kansalaisuuden tai sosioekonomisen aseman perusteella eri tavoin. Huomauttaisin, että kun tässä salissa tehdään uudistusta vaikkapa kotitalousvähennyksestä, niin ei silloin jokainen puheenvuoro käsittele sitä, kuinka tämä kohderyhmä nyt todennäköisesti saattaa jollakin lailla käyttää tätä järjestelmää hyväkseen. Miksi ei? Sen takia, että sen kohderyhmä on varakkaat suomalaiset kansalaiset, joihinka tämä sali suhtautuu aivan eri tavalla kuin rutiinköyhiin ulkomaalaisiin työntekijöihin, jotka pyrkivät valitsemaan niistä heidän käytössään olevista huomattavasti vähäisemmistä vaihtoehdoista ne parhaat.

Nämä ennakkoluulot ovat aina kanssamme, mutta minusta on tärkeää, että ne myös sanotaan auki ja tunnustetaan, koska ne määrittävät sitä, mitenkä me suhtaudutaan erilaisiin lain säädösprosesseihin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Seuraavaksi edustaja Mykkänen.

17.44 **Kai Mykkänen kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kontulalle seikkaperäisestä puheenvuorosta ja myös vastauksista useiden kommentteihin täällä. Hyvä näin. Ehkä sen verran sanon itse tähän, mitä toitte, edustaja Kontula, esille: Uhri on aina asemassa, jos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

sa pitää saada hänet puhumaan, jotta voidaan toimia mihinkään suuntaan. Mutta en ole tätä hallintoseuraamusten tarvetta itse keksinyt, vaan nimenomaan aluehallintoviraston ja poliisin keskusteluissa silloin kolmisen vuotta sitten tuli keskeisenä keinona esiin, että on myös sellaisia tilanteita, joissa eri syistä se, että uhri itse lähtisi toimimaan ja irtautumaan tilanteesta, ei ole realistista mutta viranomaiset näkevät, että asiassa selvästi on sellaisia laiminlyöntejä, joihin voisi puuttua, jos tällainen viranomaisen suora hallintoseuraamismahdollisuus olisi olemassa. Oikeusprosessia siitä ei saa käyntiin tuomioistuimessa nykyisin ilman, että uhri itse nostaa syytteen, ja sitä taas harvoin tapahtuu. Nämä ihmiset ovat usein myös semmoisessa asemassa, että he eivät välttämättä edes osaa lähteä sitä asiaa purkamaan, vaikka heitä tällä tavalla yritetään voimaannuttaa — mikä sinänsä on tarpeellinen asia, sillä varmasti on myös näitä tapauksia, joissa nimenomaan esimerkiksi saatavuusharkinnan raottaminen niin, että henkilö hyvällä tuurilla pääsee toiseen työsuhteeseen, avaa tämän tilanteen.

Itse asiassa pyysin puheenvuoron sen takia, että tässä kun luin tätä valiokunnan mietintöä, minua hieman huolestuttaa, että tämän toimeenpano ei missään nimessä saa johtaa siihen, että kävisi tässäkin kohtaa niin, ettei Maahanmuuttoviraston resursseista riitä työperäisen oleskelulupaprosessin sujuvoittamiseen, kun hoidetaan sinänsä tarpeellisia ihmisten kokemuksiin epäkohtiin puuttumisia turvapaikkajärjestelmässä ja nyt tässä tapauksessa työvoiman hyväksikäytön osalta. Tässä valiokunta toteaa, että hallituksen mukaan maahanmuuttoon liittyvien hakemusten käsittelyyn tämän vuoden alusta lisätyt 70 määräaikaista henkilötyövuotta riittävät siihen, että nämäkin asiat hoidetaan. Mutta hallintovaliokunta toteaa lausunnossaan, että hyväksikäyttötapausten selvittämiseen kuluu Maahanmuuttovirastossa keskimäärin selvästi enemmän aikaa kuin esityksessä on arvioitu, ja on huolta siitä, riittävätkö nämä resurssit. Niin ei saisi käydä, että se meidän tärkeä tavoitteemme, että meillä päästään kuukauden työperäisen oleskeluluvan myöntötahtiin — joka tämänkin hallituksen hallitusohjelmassa on sisällä ja jota on sinänsä julistusten tasolla, muun muassa puoliväliriihen julistuksissa, tomerasti viety eteenpäin — jälleen käytännössä uhrataan sen takia, että resurssit eivät riitä, kun tuodaan uusia tehtäviä ilman, että siellä on vanhoista-kaan tavoitteista selvitty.

Ja ehkä sellainen laadullinen seikka tähän liittyen on se — kun mehän tämänkin esityksen tarpeellisuudesta nähdään se, ettei saatavuusharkinta kykene estämään edes sellaisia työsuhteita, jotka ovat päivänselvästi hyväksikäyttösuhteita, koska paperilla ne saadaan näyttämään joltain muulta — että mitä jos saatavuusharkinnasta yleisestikin luovuttaisiin ja siirrettäisiin sen resurssit jälkivalvontaan. Saatavuusharkintahan on hyvin työvoimaintensiivinen ala, pääasiassa TE-toimistoissa ja myös Maahanmuuttovirastossa. Tällä jälkivalvonnalla tarkoitan esimerkiksi sitä — minkä panimme vireille silloin kolme vuotta sitten, mutta aika kerta kaikkiaan loppui kesken — että tulorekisteri yhdistetään UMA-järjestelmään siten, että Maahanmuuttoviraston automatiikka pystyy tsekkaamaan säännöllisesti, onko se TESin mukainen palkka tullut henkilölle, ja sitten, jos se tapahtuu käteisellä, siihen kohdistetaan erityistsekkaukset. Tällä saataisiin paljon enemmän kiinni näitä ongelmatilanteita kuin saatavuusharkinnalla nykyisin, ja se, ovatko asiat ikään kuin olleet kunnossa siinä työsuhteessa, pystyttäisiin ottamaan myös pohjaksi jatkolupien myöntämisessä, eli että onko sille syytä myöntää jatkolupia.

Korostan myös sitä, että samalla kun minusta on syytä helpottaa maahanmuuttoa työhön Suomeen, niin pitää kyllä olla myös aika tarkka siinä, että me perustetaan se aidosti laillisiin työsuhteisiin, ja pysyvän oleskeluluvan edellytyksenä täytyisi olla pitkäaikainen työ-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

ura tai koulutus Suomessa. Se, että me myönnetään pysyviä oleskelulupia ja kansalaisuuksia ilman kumpaakaan näistä, on kyllä omiaan aiheuttamaan moninaisia lieveilmiöitä. Turvapaikkahakemus ei ole aina vaihtoehto tietyistä maista tuleville hyväksikäytetyille työntekijöille, eli sikäli tällä, että he voisivat hakea työnhakuun oleskeluluvan nyt näiden HEMuutosten myötä, on kyllä merkitystä osalle heistä.

Sanoisin vielä lopuksi edustajan puheenvuoroon sitä, että kyllä hyväksikäyttöasemaan tai ilman työsuhdetta Suomeen muuttaneet valitettavasti muodostavat moninaisia ongelmia yhteiskunnalle. Minä en usko, että kovin moni on tullut Suomeen halutakseen jäädä riippuvaiseksi valtiosta, mutta meidän järjestelmä tällä hetkellä valitettavasti kyllä tuottaa tilanteita, joissa ajaututaan pysyväisesti riippuvaisiksi tukien varaan, ja yksi osa sitä on tämä mahdollisuus saada pysyviä oleskelulupia ilman työsuhdetta. Teemme siinä karhunpalveluksen ihmisille, kun luomme mahdollisuuden, jossa itse asiassa sitten voi jäädä tukien varassa elämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Meri.

17.50 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kommentoin tuota aikaisempaa puheenvuoroani automaatiosta. Täällä perussuomalaisten valiokuntaryhmän vastalauseessa näkyy viittaus, että hallituksen esityksen perusteluiden mukaan perusteeksi riittää työntekijän kirjallinen selvitys: ”Ilmoitan, että näin on tapahtunut, ilmoitan suullisessa kuulemisessa, että näin on tapahtunut.” Edelleen esityksessä todetaan, että epäselvissä tilanteissa jatkolupa tulee myöntää. Eikö tämä ole automaatio? [Anna Kontula pyörittää päätään] Kun riittää väite, silloin se on automaatio. — No, tämä on edustaja Kontulan näkemys, ja se on näin. — Mutta tähän riittää pelkkä väite, ja silloin se myönnetään, ja epäselvissä tapauksissa tulkinta on vielä niin, että se tulee myöntää. Pidän tätä automaationa, täysin väitteenvarainen.

Sitten mitä tulee näihin, ettei voitaisi laittaa toimeentulorajaa: Siis miksei voida? Meillä on itsenäinen valtio, meillä on rajat, niin että [Arto Satosen välihuuto] miksi me emme voi laittaa tulorajoja, miksi meidän pitää saada tänne — edustaja Satonen — lisää halpatyövoimaa, joka elää sosiaalityöllä? Sitä en ymmärrä, mutta se onkin itse asiassa kokoomuksen yksi hyvin ristiriitainen ajatus, kun tiukan talouden puolue haluaa mieluummin, että ihmiset eivät elä palkallaan vaan elävät sosiaalityöllä, mutta sitten toisaalta meillä on satojatuhansia työttömiä, joista te olette myös huolissanne. Siinä on minusta ristiriitaa.

Ja sitten, edustaja Kontula, esititte, että emme me täällä yleensä etsi, että joku voi käyttää lakia hyväkseen. Kyllä me itse asiassa monesti mietimme niin, että sinne tulee myös sanktioita vääristä ilmoituksista. Ja sitten on hyvä muistaa, että me olemme suomalaisten edunvalvontakoneisto. Me emme ole siis koko maailman sosiaalityöimistö, ei meidän tarvitse miettiä kaikkia mahdollisia tilanteita sitä varten, kuka missäkin maassa voi hyvin elää, tai miettiä sitä, että olisimme jotenkin vetovoimainen. Mielestäni puhuitte siitä, että olisimme vetovoimainen maa. En minä nyt ainakaan mikään vetovoimamaa halua olla halpatyövoimalla. Mutta nämä ovat ehkä niitä ideologisia eroja. Näissä ei ole kysymys mistään ennakkoluuloista, niin kuin edustaja Kontula toi esille. Kyllä näistä on tutkimusta ja faktatietoa, niin että ei se ole mikään ennakkoluulo, jos on huolestunut siitä, että sellaisia ihmisiä tulee maahan, jotka elävät meidän julkisin varoin. Se ei ole mitenkään kestävää julkiselle taloudelle, ja siinä ei ole mitään ideologista, tai voi jonkun mielestä olla, jos on sitä mieltä, että rahaa on loputtomasti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

Haluaisin lukea vielä lopuksi — tässä on aikaa — kun minusta tämä, mikä on tässä perussuomalaisen valiokuntaryhmän vastalauseessa, on erittäin hyvä tiivistys: ”Perussuomalaisen valiokuntaryhmä kiinnittää huomiota myös siihen, ettei ehdotetun jatkoluvan myöntäminen hallituksen esityksen mukaan edellyttäisi sitä, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu.” Tämä on sosiaalitukea — oma lisäykseni. Tämä jatkuu: ”Huomattava on, että lakiehdotus mahdollistaa lisäksi jatkoluvan hakijan perheenjäsenten maassa oleskelun jatkumisen ja tarvittaessa myös uuden perheenyhdistämisen.” Jahas. Sitten se jatkuu: ”Perussuomalaiset varoittaa, että lakimuutosten seurauksena tulee olemaan sosiaalietuusmenojen kasvaminen ja maamme huoltosuhteen heikentyminen. Tämä johtuu siitä, että matalapalkka-aloilla työskentelevät ulkomaalaiset ja heidän perheenjäsenensä käyttävät usein enemmän julkisia palveluita ja saavat enemmän tulonsiirtoja kuin maksavat veroja.” Ja tässä käännyin erityisesti kokoomuksen puoleen. Edustaja Mykkänen ja Kauma pitivät hyviä puheenvuoroja. Valiokunnan jäsen Satonen, te ehkä olitte hieman jopa eri linjoilla, ja toivon, että kuuntelette ryhmän puheenjohtajaa Mykkästä enemmän tässä. Toivon näin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kauma.

17.54 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä on hyvää keskustelua, joka vaatisi itse asiassa huomattavasti laajemmankin keskustelun ja useammin käytäväksi täällä salissa, koska itselläni ainakin on se vaikutelma, että toisella puolella salia tavallaan heitetään epäilyksen varjo siihen, mikä on tänne tulevan henkilön, joka hakee oleskelulupaa, motivaatio ja motiivi ylipäänsä, mutta sitten taas toisella puolella salia ikään kuin loukkaannutaan siitä, jos edes vähääkään epäillä, mikä se motiivi voisi olla. Kyllähän, kun lakeja säädetään, meidän täytyy tavallaan ottaa kaikki mahdolliset näkökulmat huomioon. Suurin osa tänne hakeutuvista henkilöistä on varmasti sellaisia, joilla on ihan hyvät tarkoitukset mielessä ja jotka haluavat elättää sekä itsensä että perheensä, mutta ikävä tosiasia on se, että joukossa on aina niitä, jotka tekevät väärin ja käyttävät järjestelmää hyväksi. Ja aivan niin kuin edustaja Mykkänen totesi, meidän järjestelmässä on se vika, että se ikään kuin saattaa ihmiset liian helposti tukien varaan, ja näin ollen olen myöskin itse sitä mieltä, että pysyvän oleskeluluvan perusteena pitäisi olla aina se työlupa ja työpaikka.

Se, minkälaiseen järjestelmään toivon, että Suomikin menee jossain vaiheessa, on sama kuin Kanadassa, jossa on eräänlainen express entry -järjestelmä, jossa jo omassa kotimaassa haetaan sitä työpaikkaa. Sen on järjestänyt Kanadassa sekä maakuntataso että valtion taso, eli ne paikat haetaan tosiaan jo siellä kotimaassa. Erilaisista valmiuksista saa pisteitä tehtäviä haettaessa, ja sitä myöten sitten tulee niitä oleskelulupia. Samanlaiseen järjestelmään ollaan menossa ja osin mentykin jo Britanniassa brexitin jälkeen. Eli tietyllä tavalla koko päätöksentekoprosessi ja hakuprosessi siirtyvät aikaisempaan vaiheeseen eivätkä siihen, kun henkilö on jo maassa.

Arvoisa puhemies! Aivan kuten äsken totesin, haluaisin vielä jatkaa tähän ammattialakohtaiseen työlupaan sen verran, että mielestäni Suomen täytyy kyllä olla vastaanottavainen sellaisten henkilöiden osalta, jotka haluavat tehdä työtä eivätkä ole ennakkoluuloisia sen suhteen, millä aloilla he toimivat. Elikkä he voisivat saada sen toimeentulonsa, joka oleskelulupaan edellytetään, useilta ammattialoilta, eli kuten sanoin, esimerkiksi lehdenjakajana, siivoojana, kerho-ohjaajana ja niin edelleen, ja sen saisi sitten samalla luvalla. Toki meillä on myös paljon sellaisia henkilöitä, joilla on korkeampi koulutus mutta jotka teke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

vät täällä sellaisia töitä, jotka ovat huomattavasti vähemmän koulutusta vaativia, ja myöskin se on asia, johon meidän pitää kiinnittää huomiota. Meillä on sellainen järjestelmä täällä Suomessa, että me vähän liikaa arvostamme vain meidän omaa koulutustamme, täällä tehtyjä tutkintoja ja diplomeja, mutta jos sitten tullaan muualta, niin niiden kanssa työskentely ja työskentelyluvan [Puhemies koputtaa] saaminen onkin vaikeampaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

17.57 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Ajattelin jo, etten tästä enää enempää sano, kun oikeastaan aikaisemmissa puheenvuoroissa olen jo pitkälti kantani ilmaissut, mutta edustaja Meren puheenvuoron jälkeen oli kyllä pakko ottaa puheenvuoro. Kyllä tämä teidän esityksenne tästä 3 000 euron säännöstä johtaa ihan katastrofiin. [Leena Meri: Vai niin!] Voi olla, että täällä pääkaupunkiseudulla maailma on toisennäköinen, mutta kun minä katson sitä tuolta Pirkanmaan maaseudulta, niin jos nyt tässä muutamia ammattialoja luettelisin, joissa täällä hetkellä on ulkomaista työvoimaa ja joissa palkkataso jää alle tämän 3 000 euron, niin niitä on huomattavan paljon teollisuudessa, maataloudessa, maatalousloimituksessa, vihannestarhoilla; marjanpoiminta, hoitoala, siivous ja kiinteistöhuolto, kuljetusala — näitä löytyy vaikka kuinka paljon. Jos nyt ajatellaan sillä tavalla, että Närpiöön ei saa tulla työntekijä kolmansista maista, jos hän ei tienaa vähintään 3 000:ta euroa kuukaudessa nettona, jolloin se maksaa työnantajalle yli 5 000 euroa kuukaudessa, niin se on aivan varmaa, että sen jälkeen Närpiön tomaattia ei ole enää kaupoissa vaan tomaatit tulevat Espanjasta. Jos te haluatte niitä espanjalaisia tomaatteja ostaa, niin se on teidän valintanne. Niitä te voisitte ostaa nytkin, mutta minä haluan ostaa suomalaista tomaattia. Tämä on realiteetti.

Ja kun keskusteleekin myöskin näiden työnantajien kanssa omalla paikkakunnalla, sillä alueella, jonka parhaiten tunnen, niin eivät ne työnantajat halua ottaa ensisijaisesti ulkomaista työvoimaa, mutta kun realiteetti on se tilanne, että suomalaista työvoimaa ei ole tarjolla näihin tehtäviin riittävästi, ja se on tietysti iso ongelma. Me olemme esittäneet muutoksia näihin tällaisiin sosiaaliturvajärjestelmiin ja muihin, jotta kannustavuus paranisi, mutta kun se on realiteetti, että ei ole riittävästi tarjolla niitä suomalaisia työntekijöitä niihin tehtäviin, niin sitten niiden yritysten on ajettava toimintaansa alas. Osa siirtää toiminnot ulkomaille, koska ne pystyy sieltä käsin tekemään, ja silloin menevät työt myös niiltä suomalaisilta, jotka siellä täällä hetkellä ovat töissä. Hekään eivät muuten tienaa sitä 3 000:ta euroa niissä teollisuuslaitoksissa, joista tässä yhteydessä puhun, eli ollaan nyt vaikka elintarvikealalla tai rakennusteollisuudessa tai kumialalla, muovialalla, metallissakin monin paikoin. Tämä on ihan realiteetti, ja sen jokainen tietää, kun keskusteleekin näitten ihmisten kanssa, jotka joskus ottavat näitä ihmisiä töihin ja jotka ovat näitä yrittäjiä, jotka hakevat sitä työvoimaa. Eli toivon, että pysytään sentään hieman realismissa näissä asioissa.

Me tarvitaan sääntöjä, että tätä järjestelmää ei käytetä väärin, mutta ei voida lähteä [Puhemies koputtaa] tällaisiin, mitkä vievät koko toimintaa alas.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kontula.

18.01 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Mykkänen, noteerasin kyllä sen, että viittasitte omassa aiemmassa puheenvuorossanne avin ja poliisin mielipiteisiin. Minä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

näen, että he edustavat aika monissa kohdin sitä vanhaa paradigmaa, ja minä en pidä heidän näkemystään tehokkaana nimenomaan silloin, kun me pyritään vähentämään ulkomaalaiseen työvoimaan kohdistuvaa hyväksikäyttöä ja sitä myöten myös sitä, että meille syntyisi erilaisia pelisääntöjä työmarkkinoille. Minä tarkastelen tätä asiaa sosiologina, jonka näkökulma tulee sitä kautta, että ennen kansanedustajaksi ryhtymistä tutkin työkseni ulkomaalaista harmaata työvoimaa ja muun muassa asuin Olkiluodon rakentajien parissa ja haastattelin heitä. Näin useita erilaisia työvoiman hyväksikäytön tapauksia, kuulin vielä useammista, ja yhteenkään niistä meidän viranomaiset eivät päässeet kiinni, koska ne ihmiset, jotka sosiologille saattoivat paljastaa sen maailman, eivät sitä meidän viranomaisille uskaltaneet tehdä. Ja tämä ei ole mikään ainoa paikka tietenkään, mutta vain niin kuin esimerkkinä. Tästä syystä minä en luota siihen hallinnon ja kontrollin kautta tapahtuvaan etenemistapaan, vaikka olenkin sitä mieltä, että myös niitä keinoja tarvitaan. Mutta ne eivät johda yksinään eivätkä edes ensisijaisina kovin pitkälle. Saatavuusharkinnasta luopumisesta olen kanssanne samaa mieltä. Siihen meillä on vahvat perusteet.

Tähän puheeseen siitä, että työntekijät tyypillisesti jäävät tukien varaan: Eivät jää. Näin just tilaston, jonka mukaan 1,2 prosenttia tänne työluvalla tulleista ihmisistä olisi sosiaali-etuuksien varassa. En muista tai tarkistanut tätä lukua, mutta joka tapauksessa puhe on huomattavasti meidän kantaväestön oikeastaan minkä tahansa osan tilannetta pienemmästä luvusta.

Edustaja Merelle totean, että jos niin paljon väärin ymmärtää toisen puhetta kuultuna, niin sitten kannattaa lukea se, että pääsee perille. Minä en lähde siihen vastaamaan, koska se, mitä oli kuultu, meni niin kauaksi siitä, mitä olin sanonut, että siitä ei synny dialogia.

Edustaja Kaumalle totean, että en kritisoinut sitä, että kun säädetään lakeja, niin otetaan kaikki näkökulmat huomioon. Se on tärkeää, ja se on oikein. Sen sijaan kritisoin sitä, että tiettyjen ryhmien kohdalla otetaan lähtöoletukseksi huomattavasti toisia ryhmiä helpommin, että keskeistä ovat väärinkäytökset eikä suinkaan se, mikä on se pääasia siinä. Edustaja Kauma, montako väärinkäyttöshuolipuhetta olette pitänyt [Puhemies koputtaa] tässä salissa suomalaisesta ylemmästä keskiluokasta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

18.04 **Kai Mykkänen kok:** Arvoisa puhemies! Hyvä, että keskustelu sinänsä oleellisesta asiasta jatkuu, ja edustaja Kontulalle tähän edelleen kiitos seikkaperäisestä reagoinnista myöskin esittämiini asioihin. Ehkä tässä on niin, että te katsotte sosiologina ja minä tämänmöisenä sinivihreänä ekonomistina ja ekonomistikoulutukseen voi liittyä tietty realismi, joka voi välillä olla inhorealismiakin ihmisyyden osalta.

Realistina kyllä katson näin — ja myöskin ja erityisesti sisäministerikokemuksen pohjalta, kun olen keskustellut eri maiden tilanteista: Esimerkiksi Ruotsin silloinen työministeri Ylva Johansson, joka on nyt EU:n maahanmuuttokomissaarina, oli Ruotsin kokemusten perusteella kolme vuotta sitten hyvin selvästi sitä mieltä, että ei kannata avata turvapaikanhakijoille mahdollisuutta hakea työperäistä oleskelulupaa, koska Ruotsissa se on johtanut siihen, että tullaan väärillä perusteilla. Nyt käsittelyssä olevassa HE:ssä ei tietystikään sitä käsitellä — se on hallituksella ilmeisesti oma kiistakysymyksensä muualla ulkomaa-laislaissa — mutta se liittyy samana peilikuvana siihen, että kyllä pelkään, että on ihan normaali tilanne tietyistä maista ulkomaille muutettaessa, että voidaan sinulle todeta, että okei, tulet nyt riisto-olosuhteisiin kahdeksi vuodeksi ja sitten sinä saat toisen oleskelulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

van, kun tästä raportoiti viranomaisille. Maailma on myös tällainen, ja sen takia se täytyy ottaa tässä huomioon.

Sinänsä on kyllä olemassa esimerkkejä maista, joissa pystytään ikään kuin laajentamaan työperäistä maahanmuuttoa selvästi siitä, mitä meillä Suomessa on nykyisin, mutta olemaan tarkkoja siitä, että ei tule suurina määrinä tukien varaan elämään pyrkiviä tai, sanotaan, että ei ajauduta tukien varassa olemiseen muista kuin työperäisistä syistä. Esimerkiksi Kanadassa, jonka edustaja Kauma otti esiin, on tämänsuuntaista. Itse asiassa aika iso osa maailman pinta-alasta ja myöskin maailman kehittyneistä ja elintasoltaan korkeista maista harjoittaa ihan toisenlaista maahanmuuttopolitiikkaa kuin mitä meillä Suomessa ja Pohjoismaissa on tiettyyn pisteeseen asti sovellettu. Itse asiassa Ruotsi ja Tanskakin ovat käytäntöjään muuttaneet selvästi pois päin, eli Suomi alkaa olla hyvin harvinainen poikkeus. En tietenkään sano, että meidän pitäisi mennä Japanin tai Australian malliin, mutta nämä ovat olemassa olevia malleja, toisin kuin ehkä edustaja Kontula sanoi.

Toisaalta sitten taas perussuomalaisille toteaisin tästä työmarkkinoiden perustilanteesta, että ylivoimaisesti pääsääntö on se, että suomalaiset työttömät eivät faktisesti kilpaile laillisissa työsuhteissa olevien ulkomaalaisten työntekijöiden kanssa. Kuten täällä edustaja Satonen luutteli, on lukuisia tilanteita, joissa meillä on työvoimapulaa, ja meillä on niitä jokaisessa maakunnassa, myös täällä Helsingissä. Valtava määrä työtä ja tuotantoa jäisi syntymättä, jos ei olisi ulkomaalaisia työntekijöitä, ja itse asiassa silloin myöskin työmahdollisuuksia ja hyvinvointia olisi kotimaassa vähemmän.

Otetaan nyt yksi ajankohtainen esimerkki vielä...

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen, arvelen kyllä, että 3 minuuttia on mennyt, mutta voitte siirtyä puhujakorokkeelle, jos haluatte jatkaa.

Okei, en näe kelloa täältä, mutta selvä. — Kaksi kolmasosaa mansikoistakin täytyy poimia ulkomaalaisten toimesta, eikä niitäkään sieltä tulisi, jos ei ulkomaalaisia olisi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Meri.

18.07 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Mykkänen ja Satonen, teidän olisi kannattanut lukea tämä meidän eriävämme. Täällä lukee: ”Muiden kuin tarpeellisten kausityöntekijöiden osalta raja voisi olla esimerkiksi 3 000 euroa.” Tämä oli jäänyt lukematta teiltä.

Sitten ilmeisesti Ruotsin kokoomus on täysin väärillä jäljillä, kun he haluavat estää sitä, että sosiaaliturvan varassa tullaan tekemään työtä. Näistähän on tutkimuksia. Esimerkiksi jos ajatellaan pääkaupunkiseutua, niin pelkästään toimeentulotuki on 45 prosenttia maahanmuuttajataustaisilla. Kyllähän se nyt jostain kertoo. [Arto Satosen välihuuto — Kai Mykkänen: En puhunut maahanmuuttajista!] — Jos minä nyt saisin puhua, edustaja Satonen, ottakaa puheenvuoro myöhemmin. — Kyllä näistä paljon on tilastotietoja. Voidaan tästä jatkaa, niin haen ne tutkimustulokset. En ymmärtänyt, että ne tutkimustulokset nyt tässä sinänsä kiistetään.

Mitä tuohon saatavuusharkintaan tulee, niin saatavuusharkinnan vapauttaminenhan koskee nimenomaan kolmansista maista tulevia. Meillähän on 500 miljoonan henkilön EU-markkinat, joista voi jo liikkua. Te haluatte siis, että se ei riitä vaan nyt meidän pitää tuoda

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

kolmansista maista. Ja jos te puhutte aina niistä erityisosaajista, niin kyllä kai nyt erityisosaajien palkan pitäisi silloin olla 3 000.

Tässä argumentoinnissa on hirveästi ristiriitaa. Jos haluaa sitä, että palkat eivät nouse ja pysyvät alhaalla, niin se on eri asia. Pitäisi miettiä, miksi suomalaiset eivät työllisty näille aloille. Mitä meidän pitäisi tehdä sille? Ei kai siinä ole mitään järkeä, että suomalaisia pidetään työttömänä, ei uudelleen kouluteta, mietitään verotuksen keventämistä, mietitään paikakunnan vaihtoa, vaan todetaan, että tuodaan sitten maahanmuuttajia tilalle. Eihän siinä ajatuksessa ole mitään järkeä. Kyllähän sitä rakennetta pitää voida muuttaa.

Edustaja Kontula hyvin usein esiintyy täällä jonkinlaisena asiantuntijana. Me olemme täällä kansanedustajia, ja jos nyt kerran täällä saa esiintyä asiantuntijana, niin minäkin voin kertoa, että olen hyvin paljon nähnyt eri tuomioistuimissa työskennellessäni ja edunvalvonnassa työskennellessäni, miten ihmiset voivat myös käyttää erilaisia järjestelmiä hyväkseen. Mutta minusta se, mitä kansanedustaja on ehkä joskus jossain omassa elämässään nähnyt, ei ole sellainen asiantuntija-argumentti, jota nyt lähtisin täällä hirveästi korostamaan, koska se voi olla myös ideologisesti väritynyttä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma.

18.10 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Muutama yksityiskohta vielä tähän keskusteluun.

Edustaja Kontula, te toitte esiin, että milloin olisin viimeksi puhunut vähempiosaisten tilanteesta tai ulkomaalaistaustaisten hankalasta asemasta, että mieluummin puhun ylempien keskiluokan kotitalousvähennyksistä ja niin edelleen. Arvoisa puhemies ja arvoisa edustaja Kontula, mielestäni me kansanedustajat olemme kaikkien suomalaisten asialla täällä, ja mitä tulee kotitalousvähennykseen, niin tarkoitus on tietenkin, että siitä kehitetään sellainen järjestelmä, joka hyödyttää mahdollisimman monia suomalaisia. Siihen liittyy muun muassa harmaan talouden ongelmia, että jos sitä ei ole olemassa, niin varmaan aika moni palvelu hankitaan silloin ilman verojen maksua ja ilman työnantajamaksuja.

Toinen ryhmä, mistä mielestäni myöskin kannattaa puhua väärinkäytösten osalta, mitä tulee työmarkkinoihin, ovat nuoret, koska heillä useinkaan ei ole työelämäkokemusta ja kokemusta myöskään työlainsäädännöstä, ja joissakin tapauksissa tulee esiin myöskin väärinkäytöksiä, mitä heitä kohtaan on ollut, alipalkkausta, liian vähäisiä työtaukoja tai väärällä tavalla kohdelluksi tuloa esimerkiksi työvuorojärjestelyissä ja niin edelleen. Eli kyllä meillä on olemassa muitakin ryhmiä kuin vain ulkomaalaistaustaiset, mutta tietenkin heidän tilanteensa on sillä tavalla haavoittuvaisin, että heillä ei lähtökohtaisesti ole täällä verkostoja eikä heillä ole sellaista yhteiskunnan tuntemusta, mistä he saavat apua, kuten monilla muilla on.

Arvoisa puhemies! Vielä tähän loppuun haluaisin sanoa sen, että kyllä tietenkin ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden oikeuksien ja väärinkäytöksen estäminen on sellainen asia, jonka suhteen meidän täytyy tehdä työtä. Itse näin äskettäin — ja ehkä moni muukin täällä — ohjelman, jossa puhuttiin Länsi-Afrikan puolelta Kanariansaarille menevistä maahanmuuttajista, jotka sitten kiikkerillä veneillä saapuvat kohdemaahan ja odottavat parempaa elämää, ja kun se parempi elämä heille on sitten sitä, että he asuvat niissä telttakylissä suurten kaupunkien laidoilla ja käyvät töissä tomaattiviljelmillä 1 tai 2 euron tuntipalkalla, niin se ei varmaankaan vastaa sitä unelmaa elämästä, mikä heillä oli ollut. Sitten kun vielä otetaan huomioon se, että aika usein nämä ongelmat myös laajenevat ja ovat Euroo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

pan tasolla yhteisiä, niin emme tietenkään halua Suomeen tällaista käytäntöä, vaan me haluamme, että ulkomaalaistaustaisten henkilöiden oikeuksista ja ihmisarvon mukaisesta kohtelusta pidetään huolta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kontula.

18.13 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Ensin edustaja Mykkäsen esimerkkiin Kanadasta. Kanadallahan on valtava harmaa sektori, jota osin pitää pystyssä aika valtava paperittomien siirtolaisten määrä, joka johtuu juurikin siitä, että viralliset maahantulokanavat on vedetty niin tiukoille, että sitä kautta pääseminen on huomattavan hankalaa. Kanadassa on myös jo näkyvissä se Suomessa vielä melko tuntematon ilmiö, ylisukupolvinen paperittomuus, jossa ollaan laittomana siirtolaisena maassa jo toista polvea tai joissakin tapauksissa jopa kolmatta polvea.

Edustaja Merelle totean tästä toimeentulotuesta pääkaupunkiseudulla: Sanoitte, että kylähän se jostakin kertoo, että maahanmuuttajataustaiset ihmiset saavat toimeentulotukea pääkaupunkiseudulla poikkeuksellisen usein. Ensinnäkään nämä tilastot eivät koske työperäistä maahanmuuttoa, mutta on totta, että se kertoo jostakin. Se kertoo siitä, että näillä henkilöillä on keskimäärin kantasuomalaisia heikompi pääsy ansiosidonnaisiin etuuksiin. Täytyy tuntea toimeentulotukijärjestelmä ja sen määräytymisen perusteet, jotta ymmärtää, millaisissa tilanteissa toimeentulotukea saa. Perusasetelma siellä takana on, että kysymys on ihmisistä, jotka ovat perusturvan varassa tai... [Puhujan mikrofonit sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt ei kuulu mikrofonit.

Nyt mikrofonit on taas päällä. — Ja oleellista on myös huomata, että toimeentulotukihan ei ole useimmille pääasiallinen tuki, vaan se on täydentävä tuki, eli toimeentulotukea saavat myös monet sellaiset, jotka ovat töissä mutta ovat töissä niin pienellä palkalla, että se ei riitä perheen elantoon kokonaan täyttämään. Se ei siis liity mitenkään työttömyyteen.

Edustaja Kauma, yritän vielä kerran: En kritisoinut sitä, oletteko huolissanne pienituloisista tai siitä tai tästä ryhmästä, vaan arvostelin sitä, että kun eri ryhmiä käsitellään tässä salissa, niin jonkin ryhmän kohdalla lähtöoletus on, tietyt kulttuuriset konnotaatiot pistävät meidät pohtimaan, että tuolta varmaan tulee jonkinlaisia vilunkeittäjiä, kun taas toisen ryhmän kohdalla ensisijainen ajatus on, että kyllä se nämä hommat asiallisesti hoitaa, ja jos siellä nyt joitain väärinkäytöksiä onkin, niin se ei ole niin tärkeää, että siitä pitäisi erikseen mainita. Minun väitteeni on, että tyypillisesti — niin kuin tässä keskustelussa hyvin tulee esiin — silloin, kun kysymys on sosioekonomisesti ja kulttuurisesti, kielellisesti kaukana itsestä olevasta yhteiskuntaryhmästä, erilaiset pelot ja kielteiset mielikuvat korostuvat suhteessa siihen, että kyseessä on ryhmä, joka on itselle läheinen tai jopa sellainen, johon itsekin kuuluu. Tästä johtuu, että tässä keskustelussa lähes jokaisessa puheenvuorossa on huolehdittu väärinkäytöksistä, mutta esimerkiksi ylempään keskiluokkaan kohdistuvassa verosäätelyssä ei huolehdita väärinkäytöksistä tässä salissa, vaikka me kaikki tiedetään, että molemmissa näissä esiintyy väärinkäytöksiä, ja kummankaan kohdalla me ei tiedetä tarkkaan, mikä on niiden väärinkäytösten koko tai laajuus.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Wallinheimo.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

18.17 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Eräs asia, joka tässä keskustelussa aina pääsee unohtumaan, on se, että Suomessa on Euroopan huonoin huoltosuhde. Me olemme Euroopan Japani. Koko ajan Suomi harmaantuu, meillä siirtyy koko ajan enemmän ja enemmän ihmisiä eläkkeelle, ja tätä kautta ihmisiä poistuu valtavasti työmarkkinoilta. Eräissä tutkimuksissa on laskettu, että me tarvitsisimme noin 15 000 työperäistä maahanmuuttajaa seuraavan 15 vuoden ajan, jotta meidän huoltosuhde korjaantuisi.

Kun oikeastaan tässä puhutaan 200 000—300 000 työperäisestä maahanmuuttajasta, niin tämä on jo niin valtava harjoitus, että siihen emme kykene, vaikka saisimme kaikki tällä hetkellä Suomessa työttömänä olevat ihmiset järjestelmällisesti töihin. Me voimme karkeasti jakaa meidän työttömät kolmeen eri osastoon siinä mielessä, että jos meillä on 300 000—400 000 työttömää keskimäärin, niin kolmasosa niistä pystyy työllistymään aikalailla heti, kolmasosa kuntoutuksen jälkeen ja kolmasosa ei ollenkaan. Ja tämä ei tule riittämään. Meidän pitää tässä salissa, toivottavasti mahdollisimman nopeasti, ratkaista näitä kysymyksiä, kuinka me saamme työvoimaa jatkossa Suomeen.

Ensimmäinen iso askel on siinä, mistä me löydämme hoitajat tähän hoitajamitoitukseen 2030-luvulle. Me tarvitsemme 30 000 uutta hoitajaa tähän maahan. Näillä nykyisillä koulutusmäärillä se ei tule toteutumaan, joten jollain lailla meidän pitää näitä ongelmia ratkaista. Minusta tuntuu, että kaikki poliittiset puolueet tällä hetkellä pitävät aika lailla päitä pensaassa sen suhteen, mitä me tälle tehdään. Miten me korjaamme huoltosuhteemme jatkossa ja saamme työperäistä maahanmuuttoa tänne enemmän? [Leena Meri: Otetaan tästä ajankohtaiskeskustelu!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

18.19 **Kai Mykkänen kok:** Arvoisa puhemies! Todella tärkeä keskustelunaihe. Tässä olisi sin myös puuttunut siihen, miksi tämä työvoiman maahanmuuton mahdollistaminen kolmansista maista ja sujuvat prosessit ovat aidosti tärkeitä, vaikka meillä on tämä lähes 500 miljoonan ihmisen kotimarkkina, josta toimitaan sujuvammilla luvilla. Toki siihenkin oma byrokratia kuuluu. Tässä edustaja Wallinheimo hyvin kuvasi myös sitä tilannetta, että tämä meidän demografiamme on sentyyppinen, että jos me haluamme kymmenen vuoden päästä ylläpitää hyvinvointipalveluita niin rahoituksellisesti — niin että meillä työssäkäyvien osuus koko väestöstä ei liikaa romahda — kuin itse asiassa sen kannalta, että meillä on tekijöitä palvelualan töihin ihan käytännössä, fyysisesti, niin me tarvitsemme työperäisen maahanmuuton tuplaamista. Hallitus on myös asettanut — tämäkin hallitus — sen tavoitteekseen. Ja EU:n sisällä lähes kaikki maat ovat itse asiassa saman ikääntymishaasteen edessä. Me emme voi EU:n sisäisesti ratkaista tätä kysymystä, vaan täytyy pystyä rekrytoimaan ulkopuolelta ja pärjätä siinä kilpailussa.

No, erityisosaajat ovat erityiskysymys, ja heillä on jo nyt oma luokkansa, siis tämä 3 000 euron palkkaraja, jota perussuomalaiset nyt ehdottavat kaikkeen maahanmuuttoon — sehän on olemassa, erityisasiantuntijoiden palkkaraja, yhtenä edellytyksenä koulutuksen ohella. Ja on hyvä, että silloin kun tällaisiin tehtäviin rekrytoidaan — usein on kovempi kiire, ja jotta työntekijä yleensäkin on kiinnostunut Suomesta, hän ei halua jäädä puolen vuoden tai vuoden prosessiin kiinni — niin heidän osaltaan toimitaan nopeammin ja he ovat vapautettuja saatavuusharkinnasta. Ja sitäkin aikaa pitäisi puristaa vielä lyhyemmäksi, ja tähänkin on syytä pyrkiä. Mutta me todella tarvitsemme laajasti myös palvelusektorin tehtäviin työntekijöitä, ja silloin rehellinen fakta on se, että me tarvitsemme työnteki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

jöitä myös keskipalkkaa vähemmän tienaa viin palkkaryhmiin. Meillä ei yksinkertaisesti vetovoima ole sellainen, että suomalaiset löytäisivät yleensäkin riittävästi ihmisiä näihin tehtäviin, ja tämä on ainoa mahdollisuus pyörittää tätä järjestelmää.

Edustaja Kontulalle: Arvostan tämmöistä syvällistäkin pohdiskelua näistä. Ja näihin kotitalousvähennyksen väärinkäytön ja laittoman maahantulon torjunnan filosofisiin eroihin: On varmasti näin, että meillä on kotitalousvähennyksessä mahdollista kiertää, jos ottaa riskiä ja verottaja ei välttämättä tarkista kuitteja ja näin pois päin, ja siitä varmasti verottaja tekee arvioita, ja heidän on tietysti syytä pyrkiä siihen puuttumaan. Ja voi olla, että totta kai näihin arviointeihin vaikuttaa ehkä se, minkälainen yhteiskunnallinen paine ja minkälainen pelko on siinä. Mutta kyllä laittomassa maahanmuutossa ja siihen liittyvissä lieveilmiöissä ovat ne haittavaikutukset tietysti vielä moninaisempia, ne eivät ole ainoastaan menetettyjä verotuloja, niin että sikäli tässä nyt on tietynlainen ero. Ja se on kuitenkin aika keskeinen huoli, ettei Suomi [Puhemies koputtaa] ajaudu tilanteeseen, jossa nämä lieveilmiöt moninkertaistuisivat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

18.22 Arto Satonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti vielä tähän asiaan. Kun tämä maahanmuuton järjestäminen on monimutkainen asia, niin minä toivoisin, että me ei nyt sekoitettaisi työperäistä maahanmuuttoa ja humanitaarisista syistä tapahtuvaa maahanmuuttoa. Varsinkin perussuomalaisilla, niin kuin edellisissä puheenvuoroissa, nämä menevät helposti ihan tarkoituksellisesti sekaisin.

Sehän on itsestään selvää, että niillä ihmisillä, jotka ovat tulleet Suomeen esimerkiksi turvapaikanhakijoina tai heidän perheenjäseninä — heillä on ollut muu syy tulla tänne kuin työ — se tarkoittaa silloin myös sitä, että monet heistä ovat tulleet pakolaisleireiltä ja heidän koulutuksensa on puutteellinen ja heillä ei ole sellaista ammattitaitoa, jolla he pystyvät helposti Suomessa työllistymään. Totta kai meidän on tärkeää myös heitä saada työllistettyä mahdollisimman paljon. Mutta on itsestään selvää, että varsinkin tietyiltä alueilta tulevat henkilöt, erityisesti Lähi-idän suunnalta ja myös Afrikan suunnalta, tietysti näkyvät niin, että isompi prosenttiosuus heistä on työttömänä ja myös sosiaaliturvan varassa.

Mutta sitten ovat aivan eri asia ne, jotka tulevat suoraan tänne työtehtäviin, ja heitähän tämä keskustelu on nyt koskenut. Ja ilman sitä porukkaa me ei pärjätä, vaan nimenomaan tarvitsemme sitä väkeä tänne myös niistä syistä, jotka Mykkänen äsken mainitsi, eli koska meillä ei itsellämme ole riittävästi työvoimaa näihin kaikkiin tehtäviin, ja kuten täällä edustaja Wallinheimo hyvin kuvasi, me ei kaikkiin paikkoihin kyetä sitä suomalaista työvoimaa löytämään, vaikka meillä onkin paljon työttömiä. Sitäkin täytyisi tehdä paljon paremmin kuin nyt on tehty.

Mutta joka tapauksessa me olemme siinä tilanteessa, että se on tietty realiteetti, että työperäistä maahanmuuttoa tarvitaan, jos ja kun me halutaan pitää kiinni hyvinvointiyhteiskunnasta, me halutaan pitää kiinni Suomen talouskasvusta, me halutaan pitää kiinni verotuloista ja siitä, että tämä koko yhteiskunta ylipäätään pyörii, kun meidän väestö ikääntyy ja sitä kautta myös palvelutarve tietyissä hoiva-alan tehtävissä kasvaa ja niin pois päin. Eli peräänkuuluttaisin tämän ison kuvan ymmärtämistä.

Tämä humanitaarinen puoli on sitten oma asiansa. Totta kai, kun Suomi on mukana kansainvälisessä yhteisössä, me halutaan kantaa siellä omalta osaltamme vastuuta ja meillä on sitten tietty vastuu niistä inhimillisistä tilanteista. Mutta siellä on asioita, joita meidän täy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

tyy säädellä niin, että humanitaarinen maahanmuutto on suhteessa meidän kantokykyyn. Ja silloin pitää myös ymmärtää, että sieltä ei niin helposti työllistytä kuin sen porukan keskuudessa, joka tulee tänne suoraan töihin, on ammattitaitoa, joka on suoraan relevantti niihin tehtäviin, joita täällä on tarjolla.

Eli mielestäni tämän ison kuvan ymmärtäminen tässä asiassa on tärkeää — eikä sotketa näitä kahta erityyppistä asiaa keskenään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma.

18.25 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Haluan tuohon edustaja Kontulan puheenvuoroon kommentoida.

Ensinnäkin totesitte äsken, että samaistutte näihin köyhiin maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin itsekkin. Tietysti tuohon voisi huomauttaa, että kansanedustajalla on aika hyvä vuosi- ja kuukausipalkkio, niin että jos sillä sitten samaistuu heihin, niin se on kyllä aika erikoista mielestäni, mutta jokaisella meillä on tietysti syynsä, miksi ajattelee niin kuin ajattelee.

Toinen kysymys, mihin puheenvuorossanne kiinnitin huomiota, oli se, että totesitte, että tämä Kanadan express entry -malli olisi syynä siihen, että Kanadassa on paperittomia työntekijöitä laittomissa olosuhteissa, näin ainakin ymmärsin puheenvuorostanne. Nythän on niin, että tämä malli tuli voimaan vuonna 2015 ja sehän tuli voimaan nimenomaan vastauksena siihen, että järjestelmä, jolla maahan tultiin siihen mennessä, ei ollut kunnossa ja oli näitä paperittomia ja erilaisilla lyhyillä ja vähän pidemmällä määräaikaikaisilla luvilla työskenteleviä henkilöitä. Tämä järjestelmä haluttiin luoda, jotta saataisiin yhtenäistetty toimintatapa, eli se oli pikemminkin vastaus kuin niin, että se olisi johtanut näihin paperittomiin.

Arvoisa puhemies! Vielä haluan tuoda esiin sen, että noin vuosi sittenhän julkisuudessa puhuttiin muun muassa afrikkalaistaustaisista siivoojista, joita oli hyvin ikävällä tavalla hyväksikäytetty heidän työsuhteessaan, teetetty työtä ilman palkkaa tai aivan mitättömällä palkalla, mutta valitettavasti tässä jutussa kävi ilmi myöskin se, että osa näistä työnantajista, jotka siinä olivat mukana, ei ollut suinkaan suomalaistaustaisia vaan myöskin he olivat maahanmuuttajataustaisia, eli kun tämä asia on niin monimutkainen, niin tähän liittyy myöskin maahanmuuttajien keskinäistä hyväksikäyttöä. Se ei ole pelkästään sitä, että suomalaiset työnantajat tätä tekisivät, vaan siellä on myöskin tosiaan näitä maahanmuuttajataustaisia työnantajia. Haluan korostaa sitä, että ulkomaalaistaustaisista henkilöistä, jotka tänne tulevat töihin, on suurin osa niitä, jotka haluavat tehdä rehellisesti työtä, mutta on myöskin niitä väärinkäyttäjiä, ja sama koskee tietenkin työnantajakenttää. Se on ikävää, että muutama sellainen väärin toimiva yritys tai organisaatio sitten helposti pilaa koko toimialan maineen, ja tähän pitää saada muutos. Toivon, että tämä laki osaltaan sitten edesauttaa sitä, että otamme askeleita oikeaan suuntaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

18.28 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämän ulkomaalaislakikäsittelyn keskustelu on vähän laajentunut, mutta tämä aihe, että nimenomaan pystytään puuttumaan kaltoinkohteluun ja väärinkohteluun näitä työntekijöitä kohtaan, jotka tulevat tänne oleskeluvalla, on tärkeä ja kannatettava, niin kuin aikaisemmin nostinkin esille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

On tärkeätä kuitenkin, että meillä on myös ne reunaehdot ja on myöskin selkeästi määritelty se, mitä saa tehdä ja mitä ei saa tehdä, mikä ei ole sallittua, sekä työnantajien että työntekijöiden osalta. Sen takia nyt sitten edustaja Kontulan kommentoitsi vähän ihmetellen sitä, että hän rinnastaa nyt niitä väärinkäytöksiä, näitä porsaanreikiä, järjestelmän hyväksikäyttöä, kotitalousvähennyksen hyväksikäyttöön. Kyllähän meillä kotitalousvähennyksessäkkin, jos toimii siinä väärin, ilmoittaa väärin, on sanktiot olemassa yhtä lailla kuin muissakin. Meillä on siihen erikseen sovittu menettely, miten Suomessa toimitaan, jos toimii verolain vastaisesti. Että tästä on nyt turha tehdä yhteiskuntaluokkakysymystä. Kyllä meillä pitää olla tietenkin tietyt säännöt, eikä pidä olla myöskään liian sinisilmäisiä asioiden suhteen, mutta heikompia ilman muuta pitää auttaa ja pitää tukea ja auttaa heitä palvelujärjestelmään myöskin niin, että sinne pystyy pääsemään. Ja kuten sanottu, kyllä me Suomessa tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa, ja se tulee vain kasvamaan. On tärkeätä huolehtia siitä, että työolosuhteet ovat kunnossa.

Edustaja Kauma nosti täällä hyvin esille maahanmuuttajaesimiehet. Tämä on todellakin kohta, missä tarvitaan varmasti sitä valistusta ja koulutusta heidän suhteensa, koska aika usein sieltä löytyy tällaisia maahanmuuttajataustaisia, esimerkiksi erilaisia itämaisia ravintoloita, joissa sitten hyväksikäytetään eikä ehkä nähdä tai tunneta myöskään Suomen oikeusjärjestelmän työsuojelulakeja. Siinä täytyy myös miettiä, millä tavalla tätä asiaa voitaisiin parantaa. Siellä on usein myös perhekuntia pitkälti töissä ja myöskin lapsia voidaan käyttää, niin että tämä on vähän laajempi vyyhti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kontula.

18.31 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Satoselle: Olen monilta osin kansanne samaa mieltä, mutta maahanmuuton monimutkaisuushan lähtee liikkeelle siitä, että ihmiset ovat monimutkaisia, että ihmiset eivät oikeasti ole vain työntekijöitä tai humanitäärisen avun tarpeessa tai jonkun puolisoita, vaan useimmat tänne rakkauden takia tulevat haluavat mennä töihin, useat turvapaikkaa täältä hakevat haluavat mennä töihin ja on hyvin mahdollista, että joku tänne työpaikan takia tullut päättääkin perustaa täällä jonkun toisen kanssa perheen ja jääkin tänne perheystistä. Tämän takia meidän on vaikea käsitellä meidän ulkomaalaislainsäädäntöä pelkästään eriteltynä työperäiseen maahanmuuttoon tai johonkin muuhun, koska ihmiset eivät jakaudu tällä tavalla — niin kuin emme me suomalaisetkaan jakaudu. Kaikki me ollaan olemassa yhtä aikaa monilla eri sektoreilla.

Edustaja Kauma, en mielestäni sanonut samaistuvani jotenkin erityisesti ulkomaalaiseen matalapalkkatyövoimaan. Vähän hassuahan se olisikin, aivan totta.

Kanadan maahanmuuttopolitiikasta. Kanada on pisteyttänyt jo pitkään erityisesti työperäistä maahanmuuttoa ja on ollut esimerkki kansainvälisessä maahanmuuttoliittisessä keskustelussa oman tiensä kulkijana jo ainakin sen parikymmentä vuotta, mitä minä olen sitä seurannut. Eli vaikka nyt on tehty uudistuksia, joiden vaikutuksista ei nyt vielä tiedetä lähiajoilta sen takia, että siellä ovat nyt paperittomuuden määrään vaikuttaneet Trumpin toimet Yhdysvaltojen puolella sekä tietysti tämän vuoden 2015 seuraukset, niin pidemmällä tähtäyksellä me tiedetään, että se linja, mitä Kanadassa on rakennettu, on tuottanut merkittävän paperittomuusilmiön ja nimenomaan harmaan talouden työvoimana.

Edustaja Laiholle: Kaksi kertaa jo koetin tämän asian selittää, enkä oikein tiedä, miten sen paremmin enää sanoisin. En minä väittänyt, että jossakin... Se, miksi minä rinnastin kotitalousvähennyksen ja tämän nyt käsillä olevan asian, johtui siitä, että näissä kahdessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

kohderyhmä on sosioekonomisesti ja kulttuurisesti eri. Ja minä väitän, että sen takia, että kohderyhmä on eri, niitä kohdellaan tässä salissa eri tavalla, niihin liitetään erilaisia ennako-oletuksia ja erityisesti molemmista näistä [Puhemies koputtaa] löytyvään väärinkäytöspotentiaaliin suhtaudutaan eri tavalla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.34 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on käsillä ulkomaalaislain muuttamisesta pieni pykälä. Minun mielestäni siellä on riski, että sitä pystytään käyttämään väärin ja tekemään väärinkäytöksiä sen nojalla. Koska keskustelu on vähän laajentunut, niin... Tuossa päivällä ministeri Saarikko sanoi, että me tarvitaan tänne lisää työvoimaa.

Arvoisa puhemies! Jos tämä yrittäjien verotus ja rankaiseminen tällä tahdilla tässä maassa jatkuu, niin ei me kyllä tänne tarvita enää työntekijöitä mistään ulkomailta. Kaupan alalta vapautuu meille työntekijöitä, jos tällainen kehitys jatkuu. Elikkä ulkomailta tilataan tavaraa nykyään. Käydään lenkkareita, housuja, pesukoneita ja muita katsomassa joissakin isoissa hypermarketeissa. Katsotaan niitä siinä, otetaan koko ja malli mukaan, mennään kotiin ja tilataan netistä. Sieltä vielä sitten ulkomaalaiset kuljettajat kuljettavat ne tavarat tänne. Jos tämä touhu jatkuu tällaisena, niin se on ihan päivänselvä asia, että sieltä vapautuu runsaasti työvoimaa tekemään niitä töitä, mihinkä täällä nyt haetaan osajia.

Tuossa pari kolme vuotta sitten tapasin yhden it-alan esimiehen, ja hän sanoi jo silloin, että todellinen osaja ei tule tänne, koska se osaja ymmärtää sen, minkälainen verotus täällä on. Ei hänen kannata tulla tänne. He pystyvät verkon yli tekemään niitä töitä muualla. Jollakin lailla he palkkansa saavat sielläkin, ja jos he ovat semmoisessa maassa, että tarvitsee maksaa vähemmän veroa, niin he ovat hyvin mielellänsä siellä. Eritoten kun monessa maassa on vielä ruokakin halvempaa ja eläminen halvempaa, niin miksi sitä tulisi tänne kylmyyteen talven keskelle?

Aivan niin kuin olisi totaalaisesti unohdettu se, että automatisaatio ja robotisaatio kehittyvät. Tässä me aina vain vähemmän tulevaisuudessa uskoakseni tarvitsemme työvoimaa. Monet tekniikat kehittyvät, niin kuin nyt te olette varmaan tietoisia siitä.

Sitten, jos täällä ihmiset haluavat, että tänne tulee ulkomailta joku työntekijä niihin työpaikkoihin — kyllä minä itsekin ymmärrän sen, että joku yrittäjä saattaa ottaa ulkomailta työntekijän tänne — sen kuitenkin pitäisi tapahtua minun mielestäni sillä tavalla, että ensin maahantulija ja työnantaja sopivat jollakin lailla siitä palkkauksesta. Sitten, kun hän tulee tänne, niin työnantajalla on myös jonkinlainen vastuu siitä työntekijästä silloin, kun on ennalta sovittu, että me otetaan sinut töihin. Minä olen itse seurannut tällaisia ja päässyt läheltä näkemään, kun on työluvan kautta tultu. Mielestäni maahantulon pitäisi olla ainoastaan työluvalla sallittua, elikkä maassa maan tavalla ja maahan työluvalla.

Nyt sen verran osuu lähelle tämä asia vielä, että eilisissä ja tämän päivän uutisissa on ollut siitä, että opistolle tullut kultamuna on taas raiskannut Seinäjoella pari likkaa. Kyllä minua lujaa harmittaa se, että tällainen maahantulija saa kahdessa vuodessa tällaisesta suvaitsevasta oppilaitoksesta kiitettävän peruskoulun päättötodistuksen [Puhemies koputtaa] heittämällä ja...

Puhemies Anu Vehviläinen: Muistutan myös edustajaa vakaasta ja arvokkaasta puhetaavasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

Arvoisa puhemies! Elikkä kun näitä nyt maahan tulee, millä tavoin nyt tuleekaan, niin se on epäreilua suomalaisia nuoria kohtaan, että turvapaikanhakijana Suomeen tullut henkilö saa jostakin tämmöisestä opistotyypillisestä oppilaitoksesta peruskoulun päättötodistuksen jopa noin vuoden tai kahden opinnoilla. Näille oppilaitoksille, jotka näitä myöntävät, on hyvin tyypillistä, että se arvostelu on aika löysää, ja sieltä hyvin kielitaidottomatkin maahanmuuttajat saattavat saada kiitettävät paperit. Näillä on helppo hakea ammattioppilaitokseen.

Esimerkiksi autoala on sellainen, että sinne monet nuoret haluavat, yhtä lailla suomalaiset kuin maahanmuuttajataustaisetkin. Se on väärin suomalaisia nuoria kohtaan, että sinne pääsee kielitaidottomia opiskelijoita kiitettävällä paperilla. He ohittavat nämä suomalaiset nuoret hakujonossa ja saavat ne opetuspaikat. Sitten, kun valitettavan monen kohdalla se kielitaito on niin heikko, suomalaistenkin oppilaiden oppiminen kärsii siellä, koska opettajan aika menee maahanmuuttajien vahtimiseen ja tarkastamiseen ja siihen, onko tämä työ nyt turvallista, jota he tekevät siellä, koska kielitaito on niin heikko, että ei ymmärretä edes opettajan antamia ohjeita.

Arvoisa puhemies! Toivotaan, että tämä maa joskus pääsisi siihen, että tänne tultaisiin työluvalla eikä millään tarinoilla. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

18.41 **Kai Mykkänen kok:** Arvoisa puhemies! Pidän myös todella tärkeänä, että ei leimata tänne tulevia ihmisiä sillä tavalla, että jää vääriä käsityksiä siitä, mihin mittasuhteisiin mitkäkin ilmiöt liittyvät. Ja toteaisin, että sinänsä — kuten minä ja monet meistä täällä aikaisemminkin tänään olemme sanoneet — on tärkeätä, että pysyvä oleskelulupa Suomessa ja kansalaisuus perustuisivat riittävään työ- ja opiskeluhistoriaan, ja meidän nimenomaan pitää kotouttaa töihin, ei työttömäksi. Samalla sanon, että suomalaiset oppilaitokset ehdottomasti tekevät oikein, kun myös rekrytoivat järkevillä kriteereillä opiskelijoita ulkomailta. Se on monelle paikkakunnalle tärkeä asia, ja se on myös hyvä tapa saada sidoksia Suomeen ja pitkäjänteistä työvoimaa, joka tuntee suomalaisen koulutuksen. Siinä tietysti kielikysymysten täytyy olla ratkaistuina, ja tämmöisiäkin haasteita varmasti kyllä on.

Syy, miksi varsinaisesti pyysin vielä tähän loppuun puheenvuoron, on se, että halusin yhteen asiaan kiinnittää huomiota. Tässä hallituksen esityksessä todetaan myös, että ehdotetaan, että ulkomaalaisten työntekijäin työsuhde- ja oleskelulupa-asioiden neuvottelukunta siirrettäisiin sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. Ehdotus tukee työvoiman hyväksikäytön ehkäisemistä ja liittyy siihen, että työvoiman maahantulon hallinto siirrettiin sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön vuoden 2020 alusta lähtien. Tämä tavoite on minusta oikea, ja olen itsekin suositellut jo viime hallitusneuvotteluiden yhteydessä, kun olin virkaa tekevän hallituksen sisäministerinä, että kootaan maahanmuuttohallintoa yhteen.

Mutta sanonpa vain tässä, kun on jonkun verran koolla ihmisiä, jotka työperäistä maahanmuuttoa eri tilanteissa tai sen lainsäädäntöä pyrkivät hoitamaan, että se, että lainsäädäntövastuu työperäisen maahanmuuton pykälistä siirtyy sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön, ei vielä kesää tee. Keskeistä olisi koota nimenomaan työnjohdollisesti Maahanmuuttoviraston työ- ja opiskeluperäinen luvitus, ne henkilöt, jotka sitä tekevät, työ- ja elinkeinoministeriöön ja yhteiseen yksikköön TE-toimistojen näitä samoja asioita hoitavien kanssa ja vielä ulkoministeriöön tämän yksikön lähettäminä virkamiehet, jotka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2021 vp

hoitavat. Silloin meillä muodostuisi tällöinen ikään kuin kansainvälisen rekrytoinnin yksikkö, kutsuttiin sitä virastoksi tai miksikä tahansa. Sinne nykyisistä tehtävistä siirrettäisiin väki, ja tällä yksiköllä olisi selvä johto, joka olisi tulosvastuullinen siitä, että prosessit ovat sujuvia ja myöskin tieto kulkee. Tällä hetkellä TE-toimistojen Ura-järjestelmä ja Maahanmuuttoviraston UMA-järjestelmä eivät oikein tahdo toistensa kanssa keskustella, ja ainakin vielä kolme vuotta sitten lähetettiin jopa faksilla papereita, jotka sitten kirjattiin toiseen järjestelmään. Ei ihme, että yhdeksän kuukautta oli työperäisen oleskeluluvan jono silloin, kun sisäministerinä aloitin. Tämä on tärkeää myöskin hyväksikäytön ehkäisemiseksi, koska tässä moni tieto jää matkalle ja on liian vaikeaa koota sitä jälkivalvontaa, kun asiat on hajautettu eri yksiköihin.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.